

Multi-Aspectual Analysis of Personal E-Mails

Autor: Romana Šilhavá

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Renata Pipalová, CSc.

Oponent: Mgr. Barbora Hrobařová

Diplomová práce Romany Šilhavé je rozsáhlou studií věnovanou v současnosti velmi frekventovanému žánru e-mailové komunikace. Autorka se zaměřila na osobní dopisy britských rodilých mluvčích, z nichž sestavila korpus 50 textů. S hypotézou, že jí zvolený žánr stojí mnoha svými rysy na pomezí psaného a mluveného jazyka pak volí širokou škálu lingvistických aspektů typicky spojovaných s jedním či druhým médiem a podrobuje svůj korpus zevrubné mnohavrstevné analýze.

Velmi podrobně se zabývá hlediskem grafiky (nedbalostí pravopisu, interpunkce, zvláštními symboly atd.), morfologie (užíváním členů, citoslovcí, předložek a spojek), lexikálním aspektem (zejména zkracováním) i stránkou pragmatickou (analyzuje např. oslovení a rozlučkové formule a metakomunikaci a uplatňuje též metodu konverzační analýzy dle Amy B.M. Tsui). Dále se autorka věnuje strukturálním, textovým a stylistickým elipsám a jednočlenným větám. V samostatné rozsáhlé kapitole používá stylistickou analýzu podle metodiky D. Bibera. Nejprve shrnuje Biberovy teze týkající se psaného a mluveného jazyka, jeho vymezení sedmi dimenzí či lingvistických faktorů a jeho metodické principy a po té je uplatňuje na pěti textech vybraných ze zkoumaného korpusu, s určitými modifikacemi zejména v oblasti užívaných pojmů. Na závěr se pak ještě věnuje aspektu neurčitosti jako charakteristiky, kterou shledává typickou pro zvolený žánr.

Své analýzy autorka přehledně dokládá v početných tabulkách, analýzy dle Tsui a Bibera také pečlivě kvantifikuje. Díky komplexnosti, s jakou podrobila svůj korpus lingvistickému zkoumání, předkládá pak v závěru velmi ucelený popis žánru, který, jak dokládá svými zjištěními, skutečně nese rysy obou médií, tj. mluveného a psaného slova.

Studie Romany Šilhavé je tak prací skutečně mimořádného záběru, věnující se navíc velmi aktuální a dosud ne příliš popsané oblasti jazyka. Svým přínosem, rozsahem, systematickostí, přehledností a důkladností vysoce převyšuje požadavky kladené na diplomovou práci. Přesto považuji za nutné zmínit několik většinou drobnějších nedostatků, které by autorka v případě, že by práce měla být uznána jako práce rigorózní (což vzhledem ke své celkové kvalitě zasluhuje), měly být odstraněny.

Jedná se především o občasná jazykové chyby, zejména:

- 1) chyby v interpunkci (např. čárkami nesčetněkrát oddělované restriktivní věty vztažné, čárky namísto středníku (s. 15,37) či poněkud zvláštní užívání velkých písmen uvnitř vět u výrazů jako „Capital letters“, „Shortening of naming units“ či „Colloquial speech“; pro zvýraznění by podle konvence anglického pravopisu měla být kapitalizována všechna počáteční písmena);
- 2) gramatické chyby ve shodě (s. 10, 11, 45, 48, 49, 120, 132, 134), členech (s. 12, 13, 48, 154) či užívání předložek (např. „once as..than“ – s. 48);
- 3) chyby pravopisné („adresser“ – s. 16, „inferable“ – s. 28, „bellow“ – s. 77).

V zásadě velmi dobrý akademický styl místy narušuje hovorové užívání vágního anaforického „it“ namísto „this“ či explicitního pojmenování (s. 47, 60, 132), výrazy typu „the thing is“ (s. 144) či občasně poněkud vyšší míra neúsporného a subjektivního vyjadřování (zejména v některých kapitolách týkajících se analýzy podle Bibera).

Zdá se, že nepozornost, která snad byla příčinou většiny vyskytujících se jazykových nedostatků, dokonce zapříčinila, že na str. 182, při shrnutí faktoru narativnosti, autorka zřejmě tvrdí opak toho, co měla v úmyslu, což naštěstí napravuje v samotném závěru práce.

Kromě jazykové stránky lze na některé drobné nepřesnosti narazit i po stránce věcné. Na s. 174 například určuje autorka vedlejší větu v souvětí „that’s wicked you’re going to Portugal ..” jako obsahovou větu ve funkci doplňku adjektiva; zde se nicméně zřejmě jedná o větu substantivní. Dále mezi případy pronominálního „it“ nacházíme následující: „how hard it can be to write“, či „it’s been so long since...“ (s.140); v daných větách však zájmeno it zjevně plní funkci čistě gramatického prázdného podmětu. Není také přesné tvrdit, že označení rodinných příslušníků jsou běžněji psána s malým písmenem, nestojí-li na začátku věty (s.27).

Když v kapitole věnované pravopisu autorka hovoří o chybách (v souvislosti se zjevnými překlepy), nakládá dosti volně s pojmy „mistakes“ a „errors“, jako by se jednalo o čistá synonyma, což zejména v dané souvislosti zjevně není na místě.

V této souvislosti bych se ráda zastavila u několika autorčiných interpretací týkajících se právě pravopisu. Vysvětluje-li například logicky „london“ a „wuthout“ jako chyby motivované výslovností, jakým způsobem by odlišila takovéto případy od většiny běžných pravopisných chyb, které nejsou důsledkem překlepu?

Navrhuje-li také, že pravopisné chyby v žánru e-mailu by vzhledem k jejich častosti neměly být považovány za „chyby“, ale spíše za definující charakteristiku, jakým způsobem by pak tuto charakteristiku vymezila?

Domnívá se také autorka skutečně, že používání čárek pro spojení souřadných vět bez užití spojek vyplývá z nenaplněné snahy užívat interpunkci správně, jak vyplývá z jejího úvodu na s. 38? Nemůže mít tato tendence jiný a víceméně vědomý důvod?

Co se týče poměrně častého užívání nestažených tvarů, jež autorka zjistila, nenachází pro tuto skutečnost kromě zmiňované časté elipsy podmětu ještě jinou příčinu?

Na závěr bych pak zmínila ještě jednu obecnější výhradu, která se týká metodiky práce. Většina autorčiných hodnocení míry výskytu zkoumaných jevů, přestože většinou dokládána procentuálně, ale místy také jen v absolutních číslech, vycházejí víceméně ze subjektivního úsudku. Zjištěná čísla totiž postrádají korelát mimo rámec korpusu a zkoumaného žánru, který by dal slovům jako „frekventovaný“ či „řídký“ objektivnější význam.

Avšak po té, co jsem zmínila jisté výhrady, musím na závěr opět zdůraznit, že jmenované nedostatky v rámci práce tak odborně přínosné, přehledně zpracované a na diplomovou práci nesmírně rozsáhlé mohou sotva ovlivnit celkový dojem mimořádné kvality. Práci proto doporučuji k obhajobě a prozatím hodnotím známkou „výborná“.

Mgr. Barbora Hrobařová

V Praze 16.5.2005